

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 1104
Tarih: 01-12-2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Alevi vatandaşlarımızın en temel talepleri olan; Zorunlu din derslerinin kaldırılması, Cem evlerinin yasal statüye kavuşturulması ve diğer ibadethanelerin yararlandığı tüm haklardan yararlanması, Milli Eğitim Bakanlığınca önerilen yardımcı kitaplardaki Aleviliği ve Alevileri aşağılayan tanımlamaların düzeltilmesi veya kaldırılması vb taleplerin karşılanması amacına yönelik Kanun Teklifim ve gerekçesi ektedir.

Gereğini arz ederim.

DEMİR ÇELİK

HDP MUŞ MİLLETVEKİLİ

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Anayasa - İnsan Haklarını İnceleme - Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor			
Esas Komisyon	İçişleri			
Tarih:	17 Aralık 2014		E. No: 2/2551	
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
Emre	22	Emre	CB	MH
TBMM BAŞ:	22			

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİĞİ
01 Aralık 2014
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİV HİZM. BAŞKANLIĞI
01 Aralık 2014
No: 356282

GEREKÇE

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye ya da bilinen ismiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin " Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü" başlıklı 9. maddesi şu şekilde düzenlenmiştir.

"1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, ancak kamu güvenliğinin, kamu düzenin, genel sağlığın veya ahlakın, ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için demokratik bir toplumda zorunlu tedbirlerle ve yasayla sınırlanabilir."

Din ve vicdan özgürlüğü gibi manevi değerleri yüksek olan ve geçmişten günümüze kadar sürekli olarak tüm ülkelerce tartışılan bir konuda çıkan ihtilafları doğru çözümleyebilmek için maddeyi doğru anlamlandırmak gerekir. Öncelikle bu maddenin hazırlanışında amaçlanan ve korunması gereken hakkın ne olduğu ve yapılan düzenlemeye göre yaşanacak herhangi bir sorunda nasıl uygulanması gerektiği, hangi koşullarda kimlerin hak sahibi olabileceği konusu önem arz etmektedir. Bu sebeple maddeyi üç ayrı bölümde incelemek her zaman en doğru ve kesin sonuç olmasa da doğruya yakın en temel çözüm olacaktır.

— Maddenin ilk fıkrasında " Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir." Demekle genel ve mutlak bir haktan bahsedildiği çok açıktır. Birinci fıkranın ilk cümlesi bu hali ile düşünce, vicdan ve din özgürlüğünün sınırlandırılmaz mutlak bir hak olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bu hak devlet müdahalesine de konu olamayacağı açıktır. Burada ifade edilmek istenen asıl konu bu özgürlüğün kişisel ve içsel olduğudur. Yani birey istediği inanca sahip olabileceği gibi diğer kişiler ya da devlet tarafından bu inanca yönelik herhangi bir sınırlama getirmek mümkün değildir. Kişilerin kendi tercihleri dini inancı ve o inancın gereğini yaşama şeklini belirler. Kişi artık herhangi bir dine mensup olmaya, inancını açıklamaya ya da başka inançları kabul etmek zorunda bırakılmayacaktır.

— Birinci fıkranın ilk cümlesi her ne kadar içsel ve kişisel bir hak tanısa da maddenin devam eden cümlesinde bu hakkın toplu bir hak olabileceği de açıkça düzenlenmiştir. Birinci fıkranın devam eden cümlesinde "Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir" demekle bireylerin bu hakkı tek başına veya topluca, inancının gerektirdiği şekilde açıkça, yine inancı gereği bu inancı gösterecek özel uygulama yöntemleri ile açıklama özgürlüğüne sahiptir. Yani aynı inanca mensup bir grup, topluluk ya da ülke olarak bu inancı dilediği gibi ifade edebilecektir. Maddeden anlaşılan odur ki aslında bu hak toplu(kolektif) bir haktır.

Birinci fıkrada mutlak hak olarak kabul edilen ve özgürlükleri ifade eden ikili ayırmadan sonra maddenin ikinci fıkrası da bu hakka ilişkin kısıtlamaları ifade eder. Bu madde ile tanınan özgürlük her ne kadar bireysel ve içsel olarak sınırsız olsa da, bu hakkın açıklanmasında bazı sınırlamalar mevcuttur. İçsel olarak yaşandığında asla sınırlama getirilmesi mümkün olmayan bu hak, dış dünyaya yansıdığında, açıklandığında etki yaratan bir hal alır. Bu sebeple de toplum içerisinde kamusal denetime tabi olur. İkinci fıkra da kamusal denetime tabi olan açıklama şeklinin nasıl olacağını, getirilebilecek kısıtlamaların nasıl ve hangi yollarla yapılabileceğini düzenlemektedir. Hakkın sınırlandırılması ancak ikinci fıkrada öngörülen şekilde yapılabilecektir. Bu konuda devlette dâhil olmak üzere asla keyfi uygulamalar söz konusu olamaz. Bu sebeple ikinci fıkra sınırlandırmanın, kanunilik, gereklilik, orantılılık ve ayrımcılık yapmama koşullarına uygun olarak yapılabileceğini ifade eder. Ayrıca bu konuda ispat yükünü de devlete bırakmıştır. Devlet meşru müdahalede bulunduğunu ispat etmekle yükümlüdür. Ancak bu şekilde sözleşmeyi ihlal etmiş sayılmaz. Meşru müdahalenin olmadığı kısıtlamalarda devlet sorumludur ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 9. Madde kapsamında sorumluluk altındadır.

Devletin bu madde kapsamında bazı yükümlülükleri vardır. Öncelikli olarak sözleşme ile getirilen bu hakkın fiilen kullanılmasını sağlamak için gerekli önlemleri almakla yükümlü olan devlet bu özgürlüğe saygı gösterilmesini sağlamakla yükümlüdür. Devlet bu yükümlülüğünü yerine getirirken bununla ilgili gerekli tedbirleri almanın yanında, özgürlüğün kullanılmasına müdahale etmemek zorundadır. Kabul edilen ve sözleşme ile öngörülen sınırlar içerisinde birey bu hakkını özgürce kullanabilmelidir. Devlet bireyin bu hakkı kullanmasına bu yönüyle sahip çıkmak zorundadır.

Türkiye’de Alevilik hayatın her alanında ayrımcılığa ve eşitsizliğe maruz kalmaktadır. Kimliklerine duyulan rahatsızlık açıkça ifade edilemediği zamanlarda çeşitli bahanelerle işe girişleri ve terfileri engelleniyor hatta işlerinden edilmektedirler. Bu nedenlerle birçok Alevi çalıştıkları alanlarda kimliklerini gizliyor veya varlıkları yok sayılmaktadır. Bu zamana değin Aleviliğin sorunlarını görmezden, duymazdan ve anlamazdan gelen inkârcı, asimilasyoncu zihniyetin temsilcileri, yani iktidarı, devlet aygıtını elinde tutanlar, genellikle de yerel ve genel seçimler yaklaştıkça, birdenbire Alevileri görüyor, fark ediyor ve Alevilerin sorunlarına çözüm arıyormuş gibi yapmaktadırlar. Türkiye hukuki ve siyasi sisteminin dayandığı resmi ideoloji, Alevi sorununu üreten bir yapı ve işleyişi de beraberinde getirmiştir. Toplumun din hizmetlerini karşılamak için devlet tarafından kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı da sadece Sünni İslam inancıyla ilgili hizmetler yürütmüş, diğer inanç gruplarını dışta bırakmıştır. Aslında bu durum, Suni İslamı kayırcı bir düzenlemeyi değil, devletin en geniş sayıdaki inanç grubunu kendi denetimi altında tutmasını amaçlayan bir uygulamayı ifade etmesi bakımından, Suni çoğunluğun da din ve vicdan özgürlüğüne yönelik bir müdahaleyi, kısıtlamayı ve ayrımcılığı ifade etmektedir.

Alevi yurttaşlarımızın inanç ve ibadetlerini yaşamalarına ilişkin mevcut sorunları uluslararası kuruluşların gündemine alınarak tartışılmakta, Avrupa Birliği (AB) ilerleme Raporlarında ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında bu sorunlar Türkiye’nin altına imza attığı uluslararası sözleşmelerle korunan “Din ve inanç hürriyeti hakkının” ihlali olarak görülmektedir. Alevi yurttaşlarımızın inanç ve

ibadetlerini yerine getirdiği Cemevlerinin bir ibadet yeri olarak tanınmaması; Anayasanın gerek 24. maddesine gerekse 90.maddesine aykırı olduğu gibi, Türkiye iç hukukunun üstünde yer alan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelere de aykırıdır.

Alevi sorunu Cem evlerinin yasal güvenceye kavuşturulması, zorunlu din dersinin kaldırılması kapsamında tartışılacak kadar dar bir sorun değildir. Alevi sorunu tarihsel, siyasal, sosyal, ekolojik ve demokratik yönüyle bütüncül bir toplumsallaşma sorunudur. Cumhuriyet tarihindeki tüm Alevi katliamları devletin öncülüğünde, denetiminde ve organizasyonunda olmuştur. Çünkü Alevilik, devletin tekçi, katı merkeziyetçi, dinleri çıkarlarına alet eden yapısına aykırıdır. Buda devletin Aleviliğe neden bu kadar düşmanca bir tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Hem uluslararası sözleşmeler, hem de 1982 Anayasası'nda din, vicdan ve inanç özgürlüğüne dönük yapılan düzenlemelere rağmen, Türkiye'deki uygulamada aksaklıklar olduğu bilinmektedir. Özellikle Alevi vatandaşlarımızın, kendi ibadet yerleri olan Cemevleri'nin yasal statülerinin olmaması nedeniyle inanç ve ibadetlerini yaşamaları konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Hazırlanan Kanun Teklifi ile Alevi ve farklı inanç sahibi vatandaşlarımızın yıllardır uğradığı mağduriyetin giderilmesi amaçlanmaktadır.

ALEVİ YURTTAŞLARIN TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİN KALDIRILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amaç ve kapsamı, Alevi yurttaşların temel hak ve özgürlüklerinin önündeki engellerin kaldırılmasıdır.

Din ve Devlet İlişkileri

Madde 2- (1) Din ile Devlet, Din ile Siyaset ilişkisi yeniden düzenlenir. Din ibadeti ve inancı ile Dini hizmetlerin yürütülmesi özerktir, topluluklara ve cemaate devredilir.

Cem evlerinin hukuki statüsü

MADDE 3- (1) Cem evlerinin hukuki statüsü ibadethanedir. Mevzuat kapsamında diğer ibadethanelerin yararlandığı tüm haklardan yararlanırlar.

Zorunlu din derslerinin kaldırılması

MADDE 4- (1) Zorunlu din dersleri kaldırılmıştır. Tüm inançlar hakkında verilecek eğitimler seçimlik derslerle verilir.

Alevi dergâh ve türbelerinin iadesi

MADDE 5- (1) Geçmişte el konulan Alevi dergâh ve türbeleri iade edilir.

Alevi Öğretimi amaçlı çalışmalar

MADDE 6- (1) Üniversiteler bünyesinde Alevi akademileri kurulur.

Kutsal mekânların korunması

MADDE 7- (1) Kutsal mekânları olumsuz etkileyecek kamu altyapı projeleri yapılamaz.

Aşure günü

MADDE 8- (1) ... Aşure günü yas günüdür ve resmi tatil ilan edilmiştir.

Barış Köprüsü

MADDE 9- (1) 3. Boğaz Köprüsü'nün adı Barış Köprüsü olarak değiştirilmiştir.

Yürürlük

MADDE 10- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.